

17. Haliamin, I., 2013. Pro problemy rozrobky osnovnykh osvitnikh proqram tretoho pokolinnia [On the problems of developing basic educational programs of the third generation]. *Nova pedahohichna dumka*, 1, 1, 18.

18. Fedorovych, A. V., 2019. Profesiina kompetentnist yak rezultat pidhotovky fakhivtsia v zakladi vyshchoi pedahohichnoi osvity [Professional competence as a result of training a specialist in an institution of higher pedagogical education]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho*, Seriya: «Pedahohichni nauky», 18, Dostupno: <<https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3181>>.

19. *Slovyk-dovidnyk z profesiinoi pedahohiky* [Dictionary-handbook of professional pedagogy], 2006. Za red. A.V. Semenovoi. Odesa: Palmira. 221.

20. «Author». *Merriam-Webster.com Dictionary* ["Author". Merriam-Webster.com Dictionary], Merriam-Webster. Available at: <<https://www.merriam-webster.com/dictionary/author>>..

21. *Profesiinyi standart za profesiiamy* «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel z pochatkovoї osvity (z diplomom molodshoho spetsialista)» [Professional standard for the professions "Teacher of primary classes of a general secondary education institution", "Teacher of a general secondary education institution", "Teacher of primary education (with junior specialist diploma)"]: rozrob. MON Ukrainy, zatv. Nakazom M-va rozvytku, ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy № 2736 vid 23.12.2020 r. Dostupno: <<https://nus.org.ua/news/zat...>>.

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2023-34-277-290>

УДК 378:37.091.12

Злобіна Олена Вікторівна,

старший викладач,

кафедра соціально-гуманітарних та фундаментальних дисциплін,

Інститут Військово-Морських Сил Національного університету

«Одеська морська академія»

Одеса, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2296-5148>

zlobina710@gmail.com

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВИХ КАДРІВ У РАМКАХ ПРОГРАМИ ДЕЕР З ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТИ У ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті наголошено, що потреба суттєвих змін у сфері військової освіти зумовлена необхідністю забезпечення безперервного професійного розвитку військових упродовж військової кар'єри (службової діяльності) для набуття оперативних (бойових, спеціальних) спроможностей виконувати завдання оборонного планування, застосування Збройних Сил України, спільних дій у складі об'єднаних органів військового управління, а також їх

сумісності з підрозділами збройних сил держав-членів НАТО до виконання спільних бойових завдань.

Розглянуто процес практичної підготовки в рамках програми DEEP з вдосконалення військової освіти в ВЗВО. Методологічну основу статті становить сукупність загальнонаукових та спеціальних методів, застосування яких забезпечило об'єктивний, усебічний аналіз визначеного предмета, достовірність отриманих результатів. Зокрема, під час роботи були використані такі методи, як: логічний, історичний, аналіз і синтез, узагальнення та наукова абстракція, порівняльний аналіз, моделювання, аксіоматизації, аналітичний.

Виокремлено особливості процесу практичної підготовки в рамках програми DEEP з вдосконалення військової освіти у військових закладах вищої освіти.

Найбільш значущими заходами наближення системи військової освіти України до євроатлантичних стандартів можна вважати: перехід на триступеневу систему освіти (на тактичному, оперативному та стратегічному рівнях); запровадження «школи оборонного менеджменту» та «школи лідерства» як складових професіоналізації освіти; перегляд кваліфікаційних вимог і штатно-посадових категорій до військових посад офіцерського складу з урахуванням освітніх ступенів та рівнів військової освіти; перегляд змісту освіти та фахової підготовки, впровадження в освітній процес процедур і стандартів НАТО; рішуче вдосконалення підготовки сержантів.

Характерною відмінною ознакою функціонування системи військової освіти на сучасному етапі є те, що вона виступає водночас як об'єктом, так і суб'єктом реформування Збройних Сил України та сил оборони загалом. Саме висока якість підготовки військових кадрів є важливою умовою своєчасності, повноти й ефективності виконання заходів оборонної реформи в Україні.

Ключові слова: програма DEEP; військова освіта; військовий заклад вищої освіти (ВЗВО); «школа оборонного менеджменту»; «школа лідерства».

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Потреба суттєвих змін у сфері військової освіти зумовлена необхідністю забезпечення безперервного професійного розвитку військових упродовж військової кар'єри (службової діяльності) для набуття оперативних (бойових, спеціальних) спроможностей виконувати завдання оборонного планування, застосування Збройних Сил України, спільних дій у складі об'єднаних органів військового управління, а також їх сумісності з підрозділами збройних сил держав-членів НАТО до виконання спільних бойових завдань.

Аналіз нинішнього стану системи військової освіти, а також світових тенденцій та досвіду провідних країн-членів НАТО щодо розвитку військової освітньої галузі в умовах змін форм, методів і засобів ведення бойових дій та збройної боротьби засвідчує про наявність низки проблем і стримуючих чинників ефективного функціонування системи військової освіти, що зумовлені, здебільшого, новими викликами, які постали перед

суспільством, державою, Збройними Силами України і на які потрібно адекватно реагувати. До основних причин виникнення цих проблем варто віднести:

- недосконалий процес прогнозування розвитку системи військової освіти, незавершеність розроблення законодавчих та нормативно-правових актів з питань розвитку, удосконалення та функціонування системи військової освіти на середньострокову та довгострокову перспективу в контексті забезпечення національної безпеки України та захисту її національних інтересів з урахуванням досвіду країн-членів НАТО;

- неповна відповідність змісту військової освіти сучасному досвіду бойової та оперативної підготовки військ (сил), їх застосуванню у війнах, локальних конфліктах, антитерористичних і міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки, стандартам країн-членів НАТО;

- якість освітнього процесу у ВЗВО, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладах фахової передвищої військової освіти не у повній мірі відповідає передовим технологіям сучасності, повільно впроваджуються сучасні інформаційні, інформаційно-комунікаційні, інтерактивні, особистісно-орієнтовані педагогічні технології і технології дистанційного навчання, зокрема в рамках виконання Програми НАТО «Удосконалення військової освіти» (DEEP). Програму НАТО «Удосконалення військової освіти» (Defence Education Enhancement Program – DEEP) розпочато у 2007 р. Програма об'єднує професорсько-викладацький склад закладів освіти в країнах-членах НАТО, інституцій таких як Центр досліджень з питань європейської безпеки імені Дж. Маршалла, Бюро міжнародної мовної координації, Оборонний коледж НАТО та школа НАТО в Обераммергау з їх колегами з країн-партнерів. Метою Програми DEEP є підтримка реформування системи військової освіти відповідно до стандартів НАТО. Україна бере участь в реалізації програми з 2012 р. З 2015 р. окремим напрямом діяльності Програми є допомога Україні в удосконаленні системи підготовки сержантського складу;

- відсутність централізованої підготовки офіцерського складу оперативного та стратегічного рівнів для складових сил оборони;

- недостатній рівень підготовки науково-педагогічних (педагогічних) працівників і інструкторів ВЗВО, військових військової освіти та навчальних центрів для викладання за навчальними програмами, який відповідає потребам інтеграції в НАТО;

- недосконалість організаційно-штатної структури ВЗВО та невідповідність їх динаміці розвитку Збройних Сил України;

- недостатній рівень практичної підготовки випускників ВЗВО, їх відповідальності за прийняття управлінських рішень для виконання функціональних обов'язків за посадою;

- система вивчення іноземних мов військовослужбовцями не у повній мірі забезпечує достатній рівень володіння іноземними мовами для ефективної участі в заходах міжнародного оборонного співробітництва, міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, впровадження стандартів та процедур НАТО;

– недієва система відповідальності замовників та ВЗВО за якість підготовки здобувачів військової освіти, реалізацію законодавчо закріплених вимог щодо внутрішнього та зовнішнього забезпечення і гарантування якості освіти та освітньої діяльності;

– недостатнє забезпечення освітнього процесу новими, сучасними зразками озброєння і військової техніки, тренажерами, навчально-тренувальними системами, комплексами, лабораторіями, центрами моделювання.

Враховуючи наведене, подальший розвиток військової освіти вимагає її оновлення, застосування нових підходів до формування її структури та змісту, що дозволить забезпечити ефективну планомірну реалізацію закріпленого Конституцією України стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Організації Північноатлантичного договору, забезпечити Збройні Сили України вмотивованим, професійним і освіченим особовим складом [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань, що пов'язані з аналізом систем підготовки військових фахівців інших країн, присвячено низку наукових праць вітчизняних науковців. Зокрема, загальні проблеми підготовки військових спеціалістів досліджуються у наукових працях О. Барабанщикова, Є. Літвіновського, В. Маслової, А. Машталіра, М. Нецадима, П. Стефаненка, Ю. Приходька, І. Хорева, В. Ягупова, професійної підготовки військовослужбовців – Т. Агапова, О. Бойка, М. Варія, Д. Іщенко, А. Каменева, Ю. Красильника, О. Кривоноса, А. Машталіра, Б. Олексієнко, Г. Сороки, А. Тихончука, О. Челпанова, професійної діяльності офіцера – П. Алтухова, В. Давидова, Б. Маслової, В. М'ясникова, О. Пантюка, О. Рейші, І. Смолікова, О. Столяренка, В. Студентові, В. Телелима, Г. Філоненка, педагогічних аспектів діяльності військових кадрів – О. Аксьонова, А. Зельницького, В. Моїсеєва, М. Тарнавського тощо.

Аналіз публікацій щодо питання, яке досліджується, дозволяє зробити висновок, що, незважаючи на відмінності, котрі традиційно склалися у системах військової освіти України та провідних європейських країнах, представляється можливим виділити загальні тенденції розвитку вищої військової школи: поліпшення відбору кандидатів для навчання у ВЗВО, стабілізація їх числа на сучасному рівні; диференціація структурних підрозділів ВЗВО; запровадження компетентнісного підходу до формування змісту навчання, персоніфікація змісту підготовки здобувачів освіти, подальша його інформатизація, впровадження мультимедійних засобів навчання тощо [10, с. 238].

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Метою дослідження є розгляд процесу практичної підготовки в рамках програми DEEP з вдосконалення військової освіти у ВЗВО.

Завдання дослідження полягає у виокремленні особливостей процесу практичної підготовки в рамках програми DEEP з вдосконалення військової освіти у ВЗВО.

3. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODOLOGY

Теоретико-методологічною основою дослідження є сукупність загальнонаукових та спеціальних методів, застосування яких забезпечило об'єктивний, усебічний аналіз визначеного предмета, достовірність отриманих результатів. Зокрема, під час роботи були використані такі методи, як: логічний, історичний, аналіз і синтез, узагальнення та наукова абстракція, порівняльний аналіз, моделювання, аксіоматизації, аналітичний.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

Процес та результати реформування вітчизняної системи вищої військової освіти базуються на співробітництві з іноземними ВЗВО, вивченні їхнього досвіду, впровадженні кращих методик у процес підготовки військових фахівців для Збройних Сил України з урахуванням національних здобутків [3, с. 7].

На виконання рішення Колегії Міністерства оборони України 2017 р. щодо вдосконалення системи військової освіти і приведення змісту навчання до потреб Збройних Сил з максимальним наближенням до стандартів підготовки, що застосовуються в НАТО, у Міністерстві оборони України здійснено низку заходів. Фундаментальною основою змін стало приведення відповідних нормативних актів Міністерства оборони України до вимог Законів України «Про освіту» [8], «Про вищу освіту» [6], «Про наукову і науково-технічну діяльність» [7] згідно із сучасними потребами Збройних Сил України та євроатлантичними стандартами якості підготовки військовослужбовців. Зокрема, внесено необхідні зміни до законодавчих і нормативних документів щодо збільшення повноважень Міністерства оборони України в питаннях організації освітнього процесу, організації вступної кампанії, вирішення кадрових питань тощо.

Сформовано нові ВЗВО та військові кафедри підготовки офіцерів запасу. У військових закладах освіти проведені необхідні організаційні зміни та переатестація наукових і науково-педагогічних кадрів.

Перероблені навчальні програми підготовки з перерозподілом бюджету часу на користь практичної підготовки, внесені зміни до навчально-методичних матеріалів з метою врахування досвіду антитерористичної операції (операції Об'єднаних сил) на сході України.

До проведення навчальних занять зі слухачами (курсантами) та на курсах підвищення кваліфікації широко залучаються представники замовників, провідні фахівці Міністерства оборони України, Проектного офісу реформ Міністерства оборони України, волонтери, фахівці інших силових структур сектору безпеки та оборони держави, а також міжнародних організацій. Це дуже важливо з огляду на тимчасовий дефіцит високо підготовлених науково-педагогічних кадрів з відповідним практичним досвідом.

Планомірно запроваджуються євроатлантичні технології та процедури в освітньому процесі. Зазначимо, що аналіз отриманого досвіду участі ЗСУ у бойових діях проти російських загарбників свідчить, що використовувані раніше підходи до

управління підлеглим особовим складом виявилися у складних умовах воєнного стану недостатньо ефективними, і це передбачає необхідність значної оптимізації системи професійної підготовки майбутніх офіцерів загалом і формування професійної компетентності офіцерського складу у службовій та бойовій діяльності, що вимагає проєктування змісту професійної підготовки у ВЗВО з урахуванням завдань й особливостей майбутньої професійної діяльності офіцера ЗСУ в сучасних умовах, у тому числі бойових.

Службово-бойова діяльність офіцера нині зумовлена такими особливостями, як: участь у бойових діях через розв'язану Росією повномасштабну війну, що спричиняє постійне підвищення відповідальності командирів підрозділів за виконання завдань службово-бойової діяльності; збільшення обсягу інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень під час виконання професійних функцій; упровадження сучасних автоматизованих систем управління та зв'язку на полі бою; необхідність узгодження професійних дій як окремих військовослужбовців, так і підрозділів; постійне виконання завдань з професійної підготовки і підлеглого особового складу. Тому проведення відбору змісту, а також проєктування професійної підготовки майбутніх офіцерів повинно відбуватися з урахуванням поточних потреб та підготовки до управління підрозділами в бойових умовах. У теперішніх умовах підготовку фахівців до управління військовими підрозділами під час їх бойового застосування й під час повсякденної діяльності необхідно організовувати на основі актуальних даних про застосування підрозділів ЗСУ в бойових умовах. У ВЗВО зміст професійної підготовки майбутніх офіцерів необхідно систематично оновлювати через внесення змін до навчальних планів і відповідних програм навчальних дисциплін. Досвід застосування військових підрозділів ЗСУ в умовах повномасштабної війни потрібно впровадити під час оновлення навчально-методичних матеріалів: лекцій, семінарських, групових, практичних занять, командно-штабних навчань. Також у відповідно до рекомендацій Департаменту військової освіти і науки Міністерства освіти України у ВЗВО навчальний час на практичну підготовку майбутніх офіцерів необхідно збільшити [1, с. 115].

В інтересах розвитку професійних компетентностей офіцерів (курсантів) розгорнуто роботу з опанування ними систем імітаційного моделювання бойових дій військ (сил), автоматизованих систем управління та інших новітніх інформаційних технологій.

Зокрема, з метою підвищення ефективності проведення навчальних занять активно використовуються системи імітаційного моделювання, які функціонують у Національному університеті оборони України (НУОУ), в центрі імітаційного моделювання Національної академії Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного та в Міжнародному центрі миротворчості і безпеки (структурному підрозділі Академії). Для цього використовується сучасне програмне забезпечення (Follow Me, VBS-3, J-CATS тощо). На практичних заняттях з вивчення дисциплін «Тактика» та «Управління діями підрозділів» широко використовується система MILES (Multiple Integrated Laser Engagement System), призначена для імітації умов реального бою в тактичній підготовці.

Одним з ефективних шляхів забезпечення майбутніх офіцерів ЗСУ необхідними теоретичними знаннями та практичними навиками є застосування форм і методів активного навчання. Необхідність відповідати стандартам НАТО, реагувати на глобалізаційні процеси вимагає забезпечення адаптивності системи освіти в умовах ВВНЗ [9, с. 166]. На думку О. Поплавської, традиційні методи навчання (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладання тощо), потрібно поєднувати з інноваційними, які провокують розвиток свободи мислення, інтуїції та сприяють формуванню здатності до прийняття рішень, такими як «...проєктний метод навчання, методи колективного прийняття рішень («мозковий штурм», метод навчання на основі сценаріїв, круглий стіл, ділова гра тощо), креативне навчання, метод проєктів та навчання за принципом партисипативності, а також рольові ігри, семінари і консультації, інтерактивні самостійні роботи» [4, с.134-137]. Сьогодні формуванню професійної компетентності сприяє активне застосування усних, письмових та практичних форм і методів навчання, зокрема: бесід, співбесід, обговорень, дискусій, складання діалогів і виконання творчо-індивідуальних завдань, захист проєктів, застосування сучасних інтерактивних технологій навчання (Memrise, Kahoot, Quizlet, Mentimeter), методів стимулювання та мотивації курсантів, контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності, застосування освітніх онлайн-платформ і засобів комунікації Zoom, Skype, Moodle, Googlemeet (для забезпечення освітнього процесу в умовах карантину і воєнного стану).

Використання активних методів навчання спрямовано на активізацію пізнавальної діяльності майбутніх офіцерів ЗСУ та відповідає підходам до підготовки персоналу збройних сил, що діють у країнах-партнерах з НАТО і постійно обговорюються під час семінарів програми НАТО DEEP з питань вдосконалення системи вищої військової освіти [1, с. 118].

Розширено систему курсової підготовки за напрямками: стратегічні комунікації; демократичний цивільний контроль над воєнною організацією держави; оперативне планування за стандартами НАТО; основи теорії лідерства за стандартами НАТО; основи цивільно-військового співробітництва (CIMIC); оборонне планування на основі спроможностей; розбудова доброчесності, прозорості і зниження корупційних ризиків.

Україна з 2012 р. бере участь у програмі НАТО Defence Education Enhancement Program (DEEP), яка допомагає країнам-партнерам у розвитку й реформуванні системи військової освіти. Основна увага приділяється питанням опрацювання програм певних навчальних дисциплін і вдосконаленню методики їх викладання у визначених ВЗВО.

У рамках підвищення професійної кваліфікації за програмою DEEP фахівці Національного університету оборони України пройшли підготовку: з питань виховання доброчесності, запобігання та попередження корупції для посадовців високого рангу (Академія оборони Великої Британії, м. Шрівенгем); з питань Спільної політики безпеки та оборони Європейського Союзу (Кишинів, Республіка Молдова); з вивчення стандартів НАТО – стажування в Школі НАТО (Обераммергау, ФРН).

Робота за програмою DEEP-Ukraine передбачає триступеневий цикл розроблення кожного курсу: перший етап – проведення курсу інструкторами країн-партнерів для передачі досвіду фахівцям ЗВО, другий етап – проведення курсу підготовленими

фахівцями ЗВО у присутності експертів НАТО і країн-партнерів, третій етап – самостійне проведення фахівцями ЗВО курсів за оновленою тематикою.

У рамках програми DEEP керівники низки ВЗВО України здійснили поїздки до країн Альянсу для вивчення досвіду навчання і підготовки військових кадрів з метою використання їхнього досвіду в процесі подальшого вдосконалення системи військової освіти України.

З 2017 року Програмою з вдосконалення військової освіти (DEEP) спостерігаються значні зміни у вдосконаленні та оптимізації структури Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія» та освітньому процесі відповідно. Поточна структура Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія» була змінена (приєднання Науково-дослідного центру Збройних Сил України «Державний океанаріум») та кількість спеціалізацій було зменшено з 9 до 6: корабельна зброя та засоби навігації; корабельне радіотехнічне озброєння та засоби зв'язку; берегове ракетно-артилерійське озброєння; корабельні енергетичні установки; морально-психологічне забезпечення на кораблях; пошуково-рятувальні та водолазно-аварійні роботи на морі. Під керівництвом учасника програми НАТО (DEEP) Академії ВМС США було проведено пілотний курс лідерства для курсантів 2-ого року навчання Інституту ВМС, який пройшов у період 10-14 червня 2019 року. З вересня 2019 року в освітній процес впроваджено окрему дисципліну «Лідерство» тривалістю 5 кредитів ЄКТС (150 год). Структуровано питання щодо проходження практики курсантами: після закінчення 1-го курсу: морська (шлюпочна) практика з відпрацьовуються питання вивчення будови шлюпки, практичні питання щодо веслування на шлюпках, під вітрилами та польовий вихід – відпрацьовуються практичні питання загальної тактики, інженерної підготовки, топогеодезії та вогневої підготовки; після закінчення 2-го курсу: корабельна практика, де основна увага зосереджена на відпрацюванні питань набуття та вдосконалення практичних навичок у виконанні обов'язків за посадовим призначенням командира відділення з питань будови корабля, організації бойової та повсякденної діяльності корабля, відпрацювання практичних навичок з технічного обслуговування зброї, керівництва бойовою підготовкою та повсякденною діяльністю підпорядкованого підрозділу, боротьби за живучість корабля; після закінчення 3-го курсу: катерний (штурманський) похід по Чорному морю із заходами в іноземні порти (за можливістю) або в порти України; після закінчення 4-го курсу: переддипломна практика на кораблях ВМС України для набуття та вдосконалення ними практичних навичок у виконанні обов'язків за посадовим призначенням дублера на офіцерській посаді, відпрацювання практичних навичок з експлуатації корабельної зброї.

У рамках програми DEEP Інститут Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія» активно бере участь у міжнародних заходах. У 2017 році проведено заходи в складі комплексних груп 1-3 інструктора/викладача та 3-8 курсантів: комп'ютеризовані навчання (САХ) на тактичних тренажерах в Академії ВМС Республіки Болгарії (м. Варна, Болгарія); курс підготовки інструкторів морських тренажерів в Академії ВМС Республіки Польща (м. Гдиня, Польща); базовий курс підготовки з питань лідерства в навчальному центрі Академії ВМС Республіки Польщі «Черниця» (м. Черниця, Польща); стажування на борту корабля ВМС Республіки Польщі

разом з курсантами Академії ВМС Республіки Польщі (в Балтійському морі, з відвідуванням Польських портів); базовий курс підготовки з питань лідерства разом з курсантами Академії ВМС Болгарії, Польщі, Румунії та Німеччини в навчальному центрі Академії ВМС Республіки Польщі «Черниця» та для науково-педагогічних працівників курс вивчення англійської мови відповідно до стандарту НАТО STANAG-6001.

Курсанти ЗВО, а також слухачі курсів перепідготовки та підвищення кваліфікації (в перспективі зазначені курси будуть трансформовані в школу менеджменту і школу лідерства) вивчають євроатлантичні процедури прийняття рішень та управління військовими підрозділами на навчальних дисциплінах «Тактика» та «Управління діями підрозділів», «Військова топографія», «Основи військового управління».

В Інституті Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія» введено дисципліну Кораблеводіння під час ведення бойових дій, яка базується на операційних стандартах НАТО: EXTAC 1000, MARITIME MANEUVERING AND TACTICAL PROCEDURES, MULTI-NATIONAL MARITIME MANUAL MTP 1(D), VOLUME II MULTINATIONAL MARITIME TACTICAL SIGNAL AND MANEUVERING BOOK COMMUNICATIONS INSTRUCTIONS RADIOTELEPHONE PROCEDURES - ACP125 (G).

Запланована зміна системи рівнів військової освіти передбачає введення стратегічного (на заміну оперативно-стратегічного) та оперативного (на заміну оперативно-тактичного) рівнів військової освіти при збереженні тактичного рівня. Це більшою мірою відповідатиме призначенню та побудові органів управління в Збройних Силах України. Будуть опрацьовані відповідні зміни до Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України № 1410 «Про створення єдиної системи військової освіти» від 15 грудня 1997 р., до наказів Міністерства оборони України, які регламентують освітню діяльність у ЗВО та ВЗВО.

Існуючу систему перепідготовки та підвищення кваліфікації військових кадрів буде перетворено на «школу оборонного менеджменту» (на основі вищих академічних курсів) та «школу лідерства» (на основі курсів підвищення професійної кваліфікації) з упровадженням курсів лідерства на кожному рівні військової освіти, посиленням мовної підготовки, інтегруванням підготовки військових фахівців за кордоном у національну систему перепідготовки та підвищення кваліфікації. Випускники зазначених шкіл отримуватимуть сертифікат (свідоцтво) про підвищення рівня кваліфікації (професійного рівня).

Проєкт «школи оборонного менеджменту» передбачає створення пілотного курсу, який охоплюватиме такі модулі: оборонне планування на основі спроможностей; демократичний цивільний контроль; стратегічні комунікації; виховання доброчесності та запобігання корупції; проєктний і кадровий менеджмент; менеджмент оборонних технологій.

З метою вдосконалення кваліфікаційних вимог до військових посад передбачене розмежування військових посад осіб офіцерського складу, які потребують наявності компетенцій, що відповідають освітнім ступеням «бакалавр» або «магістр» за відповідними рівнями військової освіти та спеціальностями.

На тактичному рівні військової освіти цивільна молодь, військовослужбовці можуть отримувати освітні ступені «бакалавр» або «магістр» і за категорією «офіцер тактичного рівня» призначатися: бакалавр – на основні посади командного й технічного профілів; магістр (у тому числі в «цивільних» галузях знань) – на окремі категорії посад (інженерні, медичні, наукові та науково-педагогічні працівники тощо).

На оперативному рівні військової освіти бакалавр, магістр або доктор філософії (доктор наук) можуть отримувати освітній ступінь «магістр» (у тому числі в «цивільних» галузях знань) та за категорією «офіцер оперативного рівня» призначатися на посади у структурах забезпечення життєдіяльності командного та інженерного профілів. Фахівці, які за оперативним рівнем військової освіти отримали освітній ступінь «магістр» у галузі знань «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» за категорією «офіцер оперативного рівня» також призначатимуться на основні посади командного (штабного) профілю у військових частинах (органах військового управління).

На стратегічному рівні військової освіти бакалавр, магістр або доктор філософії (доктор наук) можуть отримувати освітній ступінь «магістр» у галузях знань «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» й «Управління та адміністрування» і за категорією «офіцер стратегічного рівня» призначатися на посади вищого керівного складу.

Упроваджуються програми курсів лідерства для сержантського складу. Передбачені чотири рівні навчання: базовий (PRIMARY) – командири відділень, розрахунків та екіпажів; середній (INTERMEDIATE) – головні сержанти взводів; підвищений (ADVANCED) – головні старшини батальйонів і дивізіонів; вищий (HIGHEST) – головні старшини полків та бригад.

Програми орієнтовані на розвиток сержанта-особистості (лідера) та передбачають, зокрема, надання знань з воєнної психології, воєнної історії, філософії, гендерної політики та принципів забезпечення рівних прав і можливостей, міжнародного гуманітарного права тощо. Впродовж курсу сержанти також вивчатимуть і закріплюватимуть на практиці методику навчання особового складу.

Для опрацювання зазначених програм використовувалася прийнята в країнах НАТО методика System Approach to Training (SAT). Усі програми відповідають вимогам до навчальних програм з підготовки сержантського складу, прийняті в збройних силах країн – членів НАТО й затверджені на рівні головних штабів НАТО як основний документ, що регламентує таку підготовку (Non-Commissioned Officer Professional Military Education Reference Curriculum).

Поряд із процедурами прийняття рішення та віддання наказу, які застосовуються в Збройних Силах України, сержанти вивчатимуть стандартні процедури, прийняті в НАТО, зокрема: Troops Leading Procedures (TLP), Military Decision-Making Process (MDMP) та Joint Operation Planning Procedures (JOPP). Це дасть змогу нашим сержантам порівняти переваги цих процедур і використовувати їх (залежно від ситуації, що склалася) на практиці для забезпечення ефективного виконання службових завдань. При цьому важливим є набуття спроможностей виконувати навчально-бойові завдання спільно з військовослужбовцями країн Альянсу – як у полі, так і під час роботи в об'єднаних штабах.

5. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Отже, характерною відмінною ознакою функціонування системи військової освіти на сучасному етапі є те, що вона виступає водночас як об'єктом, так і суб'єктом реформування Збройних Сил України та сил оборони загалом. Саме висока якість підготовки військових кадрів є важливою умовою своєчасності, повноти й ефективності виконання заходів оборонної реформи в Україні.

Найбільш значущими заходами наближення системи військової освіти України до євроатлантичних стандартів можна вважати: перехід на триступеневу систему освіти (на тактичному, оперативному та стратегічному рівнях); запровадження «школи оборонного менеджменту» та «школи лідерства» як складових професіоналізації освіти; перегляд кваліфікаційних вимог і штатно-посадових категорій до військових посад офіцерського складу з урахуванням освітніх ступенів та рівнів військової освіти; перегляд змісту освіти та фахової підготовки, впровадження в освітній процес процедур і стандартів НАТО; рішуче вдосконалення підготовки сержантів.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці моделі удосконалення практичної підготовки в рамках програми DEEP з вдосконалення військової освіти в ВЗВО.

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Павленко, О., 2023. Організація освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах щодо формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів підрозділів зв'язку. *Молодь і ринок*, 1(209), 113-120.

2. Політика Міністерства оборони України у сфері військової освіти, 2021. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://www.mil.gov.ua/content/education/politika_mou_osvita.pdf>.

3. Полторак, С. Т., 2018. Трансформація системи військової освіти України на шляху до досягнення стандартів НАТО. *Наука і оборона*, 2, 3–10.

4. Поплавська, О. А., 2013. Дистанційне навчання як прогресивна форма підготовки майбутніх економістів. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*, 7, 134–137.

5. Постанова Кабінету Міністрів України № 1410 «Про створення єдиної системи військової освіти» від 15 грудня 1997 р. [Електронний ресурс]. Доступно: <<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-%D0%BF>>.

6. Про вищу освіту [Електронний ресурс]: Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556–VII. *Законодавство України / Верхов. Рада України*. Доступно: <<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>>.

7. Про наукову і науково-технічну діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 26 листоп. 2015 р. No 848-VIII. *Законодавство України* / Верхов. Рада України. Доступно: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19/page>>.

8. Про освіту [Електронний ресурс]: Закон України від 23 трав.1991 р. No 1060-XII. *Законодавство України* / Верхов. Рада України. Доступно: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>>.

9. Рижиков, В. С., Кравченко, О. І., 2017. Моделювання практики використання системного підходу в побудові професійної підготовки у ВВНЗ України. *Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 58, 166–173.

10. Черних, Ю. О., Черних, О. Б., 2017. Основи організації та функціонування системи військової освіти Німеччини – аналітичний огляд. *Зб. наук. праць ВІКНУ ім. Т. Шевченка*, 57, 238–248.

PRACTICAL TRAINING WITHIN THE FRAMEWORK OF THE DEEP PROGRAM FOR IMPROVING MILITARY EDUCATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Olena Zlobina,

Senior Lecturer of the Department of Social and Humanitarian and
Fundamental Disciplines,

Institute of Naval Forces of the National University

"Odessa Maritime Academy"

Odessa, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2296-5148>

zlobina710@gmail.com

Abstract.. The article stresses the need for significant changes in the field of military education due to the necessity to ensure continuous professional development of military personnel during their military career (service activities) in order to acquire operational (combat, special) capabilities to perform tasks of defense planning, the use of the Armed Forces of Ukraine, joint actions as part of joint military management bodies, as well as their compatibility with units of the Armed Forces of NATO member states to perform joint combat tasks.

Consider the process of practical training within the framework of the DEEP program for improving military education in higher education institutions. The methodological basis of the article is a set of general scientific and special methods, the use of which provided an objective, comprehensive analysis of a particular subject, the reliability of the results obtained. In particular, the following methods were used: logical, historical, analysis and synthesis, generalization and scientific abstraction, comparative analysis, modeling, axiomatization, analytical.

The novelty of the article is within the scope of highlighting the features of the process of practical training within the framework of the DEEP program for improving military education in higher education institutions.

The most significant measures to bring the Ukrainian military education system closer to Euro-Atlantic standards can be considered, notably the transition to a three-stage education system at the tactical, operational and strategic levels; the introduction of the "School of Defense Management" and "School of leadership" as components of professionalization of education; the revision of qualification requirements and staff and official categories to military officer positions, taking into account educational degrees and levels of military education; review of the content of education and professional training, introduction of NATO procedures and standards in the educational process; resolutely improve the training of sergeants.

A characteristic distinguishing feature of the functioning of the military education system at the present stage is that it acts both as an object and subject of reform of the Armed Forces of Ukraine and the Defense Forces as a whole. It is the high quality of military personnel training that is an important condition for timely, complete and effective implementation of defense reform measures in Ukraine.

Keywords: DEEP program; military education; military higher education institution; school of defense management; school of leadership.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Pavlenko, O., 2023. Orhanizatsiia osvithnoho protsesu u vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladakh shchodo formuvannia upravlinskoi kompetentnosti maibutnykh ofitseriv pidrozdiliv zviazku [Organization of the educational process in higher military educational institutions regarding the formation of managerial competence of future officers of communications units]. *Molod i rynok*, 1(209), 113–120.
2. *Polityka Ministerstva oborony Ukrainy u sferi viiskovoi osvity* [Policy of the Ministry of Defense of Ukraine in the field of military education], 2021. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://www.mil.gov.ua/content/education/politika_mou_osvita.pdf>.
3. Poltorak, S. T., 2018. Transformatsiia systemy viiskovoi osvity Ukrainy na shliakhu do dosiahnennia standartiv NATO [Transformation of the military education system of Ukraine on the way to achieving NATO standards]. *Nauka i oborona*, 2, 3–10.
4. Poplavska, O. A., 2013. Dystantsiine navchannia yak prohresyvnna forma pidhotovky maibutnykh ekonomistiv [Distance learning as a progressive form of training future economists]. *Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity*, 7, 134–137.
5. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1410 «Pro stvorennia yedynoi systemy viiskovoi osvity»* [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1410 "On the creation of a unified system of military education"] vid 15 hrudnia 1997 r. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-%D0%BF>>.

6. Pro vyshchu osvitu [On higher education] [Elektronnyi resurs]: Zakon Ukrainy vid 1 lyp. 2014 r. No 1556–VII. *Zakonodavstvo Ukrainy* / Verkhov. Rada Ukrainy. Dostupno: <<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>>.

7. Pro naukovu i naukovo-tekhnicnu diialnist [On scientific and scientific-technical activity] [Elektronnyi resurs]: Zakon Ukrainy vid 26 lystop. 2015 r. No 848-VIII. *Zakonodavstvo Ukrainy* / Verkhov. Rada Ukrainy. Dostupno: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19/page>>.

8. *Pro osvitu* [On education] [Elektronnyi resurs]: Zakon Ukrainy vid 23 trav.1991 r. No 1060-XII. *Zakonodavstvo Ukrainy* / Verkhov. Rada Ukrainy. Dostupno: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>>.

9. Ryzhykov, V. S., & Kravchenko, O. I., 2017. Modeliuvannia praktyky vykorystannia systemnoho pidkhodu v pobudovi profesiinoi pidhotovky u VVNZ Ukrainy [Modeling the practice of using a system approach in the construction of professional training in higher educational institutions of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Viiskovoho instytutu Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, 58, 166–173.

10. Chernykh, Yu. O., & Chernykh, O. B., 2017. Osnovy orhanizatsii ta funktsionuvannia systemy viiskovoi osvity Nimechchyny – analitychnyi ohliad [Basics of the organization and functioning of the military education system in Germany – an analytical review]. *Zb. nauk. prats VIKNU im. T. Shevchenka*, 57, 238–248.

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2023-34-290-302>

УДК 378.147: [37.011.3-051: 78]: 004

Лабунець Віктор Миколайович,

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри музичного мистецтва,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Кам'янець-Подільський, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9154-0955>

Карташова Жанна Юрїївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри музичного мистецтва,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Кам'янець-Подільський, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7368-9249>

ВПРОВАДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Анотація. У статті висвітлено проблеми, що пов'язані із упровадженням сучасних музично-комп'ютерних технологій у теорію й практику фахової підготовки